

ZAMONAVIY ARXITEKTURA O'ZBEKISTONDA ARXITEKTURAVIY USLUBLARINI O'QITISHNING AHAMIYATI

Jizzax Politehnika instituti "Arxitekturaviy loyihalash" kafedrası v.b. dots

Aynaqulov Xusniddin Abduxamidovich

2-kurs talabasi

Jumayev Muxammadjon Shavkat o'g'li

Zamonaviy arxitektura O'zbekiston arxitekturaviy uslublarning rivojlanishi va integratsiyasi bugungi kunda katta e'tibor qaratiladigan soha hisoblanadi. O'zbekistonning boy tarixiy va madaniy merosi bilan birga, zamonaviy arxitektura yangilanishi va innovatsion yondashuvlar ham mavjud.

Ushbu maqolada, zamonaviy arxitektura orqali O'zbekistonning arxitekturaviy uslublarni o'rganish va ularni o'qitishning ahamiyati tahlil qilinadi. Bu sohada zamonaviy tendensiyalar, ekologik yondashuvlar, shaharsozlik va madaniy merosni saqlash kabi masalalar muhokama qilinadi.

O'zbekistonning zamonaviy arxitekturaviy uslublari va tasvirlarini o'rganish, bu uslublarni o'qitishning ahamiyatini tushuntirish va bu jarayonda ekologik barqarorlik, shaharsozlik va madaniy merosni saqlash kabi yondashuvlarni qamrab olishdir.

Arxitektura sohasidagi zamonaviy uslublar va tasvirlarni o'rganish uchun ilmiy maqolalar, kitoblar, tadqiqotlar va O'zbekistonning zamonaviy arxitektura obidalari haqida ma'lumotlar yig'iladi. Shuningdek, O'zbekiston arxitektura oliy o'quv yurtlaridagi o'qitish jarayonlari, arxitektura dasturlari va ta'lim metodikalarini tahlil qilish orqali bu uslublarning o'qitishdagi o'рни ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda shuningdek, ekologik arxitektura, yashil inshootlar va shaharsozlikning zamonaviy talablari haqida amaliy misollar keltiriladi.

Zamonaviy arxitektura va tasvirlarni o'rganish, talabalar va arxitektura mutaxassislariga innovatsion yondashuvlarni yaratishga yordam beradi. O'zbekiston arxitekturasida ekologik yondashuvlar, energiya samarali binolar va yashil inshootlar ko'paygan. Bularni o'qitish jarayoniga integratsiya qilish, talabalarni barqaror rivojlanish va ekologik jihatdan toza loyihalarni yaratishga undaydi. Shuningdek, milliy merosni saqlash va uni zamonaviy arxitekturaga qo'llash, madaniy qadriyatlarni saqlab qolishning muhim vositasidir. O'zbekistonning tarixiy va madaniy merosi bilan zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirish orqali yangi va kreativ arxitektura loyihalarini yaratish mumkin.

Zamonaviy arxitektura va tasvirlarni o'rganish nafaqat dizayn va qurilish jarayonlarini tushunishga yordam beradi, balki arxitektura sohasida ekologik va barqaror yondashuvlarni rivojlantirishga ham turtki bo'ladi. Bu esa, o'z navbatida, yosh avlodni

ekologik barqaror, madaniy qadriyatlarni hurmat qiluvchi va innovatsion arxitektura loyihalarini yaratishga tayyorlaydi.

O'zbekiston arxitekturasidagi zamonaviy uslublar va tasvirlarni o'rganish, bu sohada innovatsion yondashuvlarni yaratish, ekologik va barqaror inshootlar qurish, shaharsozlik va madaniy merosni saqlashda katta ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy arxitektura va tasvirlarni o'qitish orqali yosh arxitektorlar va talabalar nafaqat texnik va estetik bilimlarni, balki ekologik va madaniy yondashuvlarni ham egallashadi. Bu jarayon O'zbekiston arxitektura sohasini global miqyosda raqobatbardosh qilishga hissa qo'shadi. Kalit so'zlar: zamonaviy arxitektura, O'zbekiston arxitekturaviy uslublari, ekologik arxitektura, shaharsozlik, madaniy meros, innovatsion yondashuvlar, arxitektura ta'limi.

O'zbekistonning arxitektura sohasida zamonaviy uslublar va tasvirlarning rivojlanishi nafaqat mamlakatni modernizatsiya qilishga, balki uning madaniy merosini saqlab qolish va yangi avlodni ilmiy, estetik va amaliy jihatdan tayyorlashga ham xizmat qilmoqda. Zamonaviy arxitektura va tasvirlarni o'qitishning ahamiyati, shu bilan birga, arxitektura sohasida kreativlik va innovatsiyalarni rivojlantirishdagi o'rni nihoyatda katta. Zamonaviy arxitektura va tasvirlar, arxitektura fakultetlarida o'qitilayotgan asosiy fanlardan biri bo'lib, talabalarni yangi texnologiyalar, materiallar va dizayn yondashuvlari bilan tanishtiradi. O'zbekistonning o'ziga xos arxitekturaviy uslublarini o'rganish, yosh avlodni nafaqat milliy merosni saqlashga, balki zamonaviy va ekologik jihatdan barqaror inshootlarni yaratishga ham tayyorlaydi. Arxitektura sohasida o'qitish jarayonida, talabalar yangi materiallar, energiya samaradorligi, yashil inshootlar va arxitektura elementlarining integratsiyasini o'rganadilar. Bu, o'z navbatida, innovatsion yondashuvlarni yaratish va shu bilan birga, xalqaro miqyosda raqobatbardosh arxitektura loyihalarini ishlab chiqishga yordam beradi.

O'zbekiston arxitekturasi juda boy va rang-barang tarixiy merosga ega. O'qitish jarayonida bu merosni zamonaviy arxitektura bilan uyg'unlashtirishga katta e'tibor qaratiladi. O'quvchilarga tarixiy obidalar va ulardagi arxitektura elementlarini o'rganish, ularning zamonaviy arxitekturadagi izlarini topish imkoniyatini beradi. Masalan, Buxoro va Samarqanddagi qadimiy inshootlar arxitektura uslublarini zamonaviy dizaynlarda aks ettirish nafaqat madaniy merosni saqlash, balki yangi, innovatsion arxitekturaviy yondashuvlarni yaratish uchun muhimdir.

O'qitish jarayonida talabalar ushbu tarixiy uslublarni o'rganib, ularni yangi qurilishlarda qanday ishlatish mumkinligini anglaydilar. Zamonaviy arxitektura faqat estetik jihatlar bilan cheklanmaydi, balki ekologik barqarorlikni ham ta'minlashga qaratilgan.

O'zbekiston arxitekturasida ekologik yondashuvlar, masalan, energiya tejash, quyosh panellari, yomg'ir suvi yig'ish tizimlari va boshqa barqaror texnologiyalarni qo'llashda

o'qitishning o'rne katta. Talabalar ekologik arxitektura, yashil inshootlar va energiya samarali dizaynlar yaratish jarayonlarini o'rganadilar. Bu, o'z navbatida, ularni global ekologik muammolarni hal qilishga, barqaror rivojlanish yo'lida yangi yechimlar ishlab chiqishga tayyorlaydi. Zamonaviy arxitektura sohasida shaharsozlik ham muhim yo'nalishlardan biridir.

O'zbekistonning yirik shaharlarida, ayniqsa Toshkentda, yangi inshootlar qurilishida shaharsozlik, transport tizimlari va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish masalalari ko'tarilmoqda. O'qitish jarayonida bu masalalar talabalarga o'rgatiladi va ularni shaharni rejalashtirishda innovatsion yondashuvlarni qo'llashga undaydi.

Shaharsozlikni o'rganish, talabalarni faqatgina yangi binolar qurishga, balki shahar muhitini yaxshilash, transportni samarali tashkil etish, yashash sharoitlarini yaxshilashga yo'naltiradi. Bu, o'z navbatida, jamoat joylari va ijtimoiy infratuzilmalarni yaxshilashga yordam beradi. Arxitektura o'qitishning yana bir muhim jihati – estetik tafakkur va kreativ fikrlashni rivojlantirishdir.

Arxitektura nafaqat texnik bilimlar, balki san'at va dizaynning o'ziga xos shaklidir. Zamonaviy arxitektura va tasvirlarni o'rganish, o'quvchilarga estetik me'yorlar va kreativ yondashuvlarni tushunishga yordam beradi. Estetik tafakkur va dizaynga bo'lgan qiziqish, talabalarni nafaqat arxitekturaviy uslublarni tushunishga, balki zamonaviy va kelajakdagi inshootlarni loyihalashda o'ziga xos va innovatsion g'oyalar yaratishga undaydi. Zamonaviy arxitektura va tasvirlarni o'qitish, O'zbekiston arxitekturaviy uslublarini chuqur o'rganish va yangi avlodni tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Bu jarayon nafaqat arxitektura va dizaynning asosiy prinsiplari haqida bilim berish, balki ekologik va barqaror arxitektura yaratish, milliy madaniy merosni saqlash va yangi yondashuvlarni joriy etishga xizmat qiladi. O'zbekistonning zamonaviy arxitekturasi va tasvirlari, o'qitish orqali yosh avlodga nafaqat texnik bilimlar, balki estetik va kreativ tafakkurni ham o'rgatadi.

O'zbekistonning arxitektura merosi ko'p asrlik tarixga ega bo'lib, o'ziga xos uslublari va dizaynlari bilan ajralib turadi. Shuningdek, bugungi kunda O'zbekiston arxitekturasi zamonaviy uslublar va innovatsion yondashuvlar bilan ham uyg'unlashgan. Ushbu maqolada O'zbekiston arxitekturasidagi zamonaviy uslublar va tasvirlar haqida so'z yuritamiz.

O'zbekiston arxitekturasida an'anaviy va zamonaviy uslublarning uyg'unlashishi sezilarli darajada rivojlanmoqda. Tarixiy obidalar, masalan, Samarqand, Buxoro va Xiva shaharlari o'zining qadimiy va go'zal me'moriy yodgorliklari bilan mashhur.

Bu joylarda mavjud bo'lgan arxitektura elementlari – kupol, minora, me'moriy naqshlar va boshqa bezaklar – zamonaviy loyihalarga ham kiritilib, yangi shakllar va materiallar bilan to'ldirilmoqda.

Misol uchun, Samarqanddagi Amir Temur maydoni atrofidagi yangi inshootlar eski va zamonaviy uslublarning uyg'unligi sifatida namoyon bo'lmoqda. Bunda tarixiy obidalar va zamonaviy binolar bir-birini to'ldiradi, bu esa shaharning me'moriy ko'rinishini yangilab, turistik jozibadorligini oshiradi.

Zamonaviy arxitektura O'zbekistonda innovatsion texnologiyalar va yangi materiallar yordamida rivojlanmoqda. Asosan, shisha va metallardan foydalanilgan inshootlar, vertikal bog'lar va ekologik jihatdan toza binolar ko'rish mumkin.

Bu arxitektura uslublari shaharlarda yangilanish va shaharsozlikni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Buxorodagi yangi savdo markazlari yoki Toshkentdagi zamonaviy ofis binolari, binolarining dizaynida minimalizm, futurizm va ekologik arxitektura elementlari o'z ifodasini topmoqda. Bu binolar faqat funksional emas, balki estetik jihatdan ham zamonaviy va innovatsion ko'rinishlarga ega.

Zamonaviy O'zbekiston arxitekturasida ekologik uslublar ham katta o'rin tutmoqda. Bugungi kunda ekologik arxitektura va yashil inshootlar muhim ahamiyatga ega bo'lmoqda. Bu uslubning asosiy maqsadi tabiiy resurslardan samarali foydalanish, atrof-muhitga zarar keltirmaslik va energiya tejashga qaratilgan.

Misol uchun, Toshkentda va boshqa shaharlarda yashil loyihalar, energiya tejavchi binolar va tabiiy resurslardan foydalanuvchi arxitekturaviy yechimlar ko'paymoqda. Bunday binolarni qurishda quyosh panellari, yomg'ir suvi yig'ish tizimlari, ekologik materiallar va energiya samarali texnologiyalar qo'llaniladi. O'zbekiston arxitekturasidagi yana bir muhim yo'nalish bu texnologiyalar vame'moriy dizaynning integratsiyasidir.

Zamonaviy inshootlarda interaktiv elementlar, aqlli binolar va robototexnika yordamida avtomatlashtirilgan tizimlar qo'llanilmoqda. Bu uslub zamonaviy shaharlarda aholining turmush sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Bundan tashqari, akustik va yoritish tizimlari ham yangi texnologiyalar yordamida optimallashtirilmoqda. O'zbekistonning yangi ofis binolari va savdo markazlarida yuqori texnologiyalar yordamida qulay va samarali muhit yaratish uchun yangi yondashuvlar ishlab chiqilmoqda.

O'zbekistonning shaharsozlik sohasida ham katta o'zgarishlar ro'y bermoqda. Toshkent va boshqa yirik shaharlarda yangi turar joy komplekslari, savdo markazlari, idora binolari va infrastruktura inshootlari qurilmoqda. Ushbu yangi loyihalar shahar ko'rinishini zamonaviylashtirish va aholiga yanada qulay yashash sharoitlarini taqdim etishga qaratilgan. Shaharsozlikda juda muhim bo'lgan yana bir jihat – transport va ijtimoiy inshootlarni modernizatsiya qilish.

Yangi ko'priklar, metro stansiyalari, avtotransport tizimlari va piyodalar yo'llari shaharni rivojlantirish va uning aholisiga qulay yashash sharoitlari yaratish uchun muhim omildir. Zamonaviy arxitektura sohasidagi o'zgarishlar, O'zbekistonning ichki va tashqi iqtisodiy rivojlanishi bilan chambarchas bog'liq.

Yangi arxitektura loyihalari shaharsozlikning yangi yondashuvlari va ekologik innovatsiyalar nafaqat mamlakatni modernizatsiya qilish, balki uning global miqyosda raqobatbardoshligini oshirishga ham xizmat qilmoqda.

Quyida zamonaviy arxitektura haqida qo'shimcha ma'lumot keltiraman: O'zbekiston arxitektura va qurilish sohasi yangiliklardan xabardor bo'lib, bu sohadagi mutaxassislar va arxitektorlar doimiy ravishda yangi texnologiyalar va yondashuvlarni o'rganishmoqda. Arxitektura va dizayn fakultetlari, shu jumladan, Toshkentdagi Inshootlar va qurilish institutlari, arxitektura sohasidagi ilmiy izlanishlarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Bu o'zgarishlar, shuningdek, yosh arxitektorlarning kreativ yondashuvlarini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

O'zbekistonning an'anaviy arxitektura elementlari, masalan, me'moriy naqshlar, keramika bezaklari va koshinlar hozirgi zamon arxitekturasida qayta tiklanmoqda. Ushbu elementlar zamonaviy binolarda, ayniqsa, jamoat joylarida va mehmonxonalar hamda savdomarkazlarida qo'llanilmoqda. Shuningdek, O'zbekistonning tarixiy obidalariga ishora qilib, yangi binolarda minora shakllari va o'rta asr arxitekturasining o'ziga xos xususiyatlari kiritilmoqda.

Shaharlararo rivojlanish ham O'zbekiston arxitekturasining muhim jihatlaridan biridir. O'zbekistonning yirik shaharlarida va viloyat markazlarida zamonaviy turar joylar, tibbiyot va ta'lim muassasalari, savdo markazlari va madaniy obidalar qurilishi davom etmoqda. Shaharlararo arxitektura, ayniqsa, yangi qurilishlarda, aholining yuqori sifatli turmush sharoitlarini ta'minlashga qaratilgan.

1-rasm. Temuriylar tarixi davlat muzeyi

Masalan (1-rasm) mashhur Temuriylar tarixi muzeyi - Toshkentning diqqatga sazovor joylari sirasiga kirib, sayohatchilarning diqqat markazida turadi. U 1996- yilda butun dunyo bo'ylab taniqli bo'lgan buyuk sarkarda Amir Temur tavalludining 660 yilligi sharafiga ochilgan. Muzeyning uch qavatli yumaloq binosi gumbaz bilan klassik sharqona uslubda

bezatilgan. Binoning ichki qismi marmar, noyob rasmlar, betakror naqshlar va oltin suvi bilan bejirim bezatilgan. Zallar devorlarida Amir Temurning hayoti, shuningdek o'sha davrlarning atmosferasini aks ettiruvchi rasmlar freska tarzida aks etgan. Muzeining eng maftunkor qismi - balandligi 8,5 metr bo'lgan billur qandil bo'lib, undagi 106 ming marjon ko'zlarni qamashtiradi. 2 Zamonaviy arxitektura sohasida qurilish materiallariga ham katta e'tibor qaratilmoqda. Shisha, metal, beton va kompozit materiallar ko'p ishlatilmoqda, bu esa binolarning funksional va estetik jihatlarini yaxshilashga yordam beradi. Shuningdek, ekologik va barqaror materiallar, masalan, qayta ishlanadigan materiallar va tabiiy materiallar ham keng tarqalmoqda. Bu, o'z navbatida, ekologik toza binolar yaratishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Zamonaviy O'zbekiston arxitekturasining yana bir muhim jihati, bu milliy madaniy merosni saqlab qolish va uni zamonaviy loyihalarga integratsiya qilishdir. Har bir yangi loyiha, ayniqsa, jamoat joylari va turistik ob'ektlarda, o'zida milliy an'analarni aks ettirishi kerak.

Masalan, mehmonxonalar va turistik markazlarda milliy dizayn elementlarini zamonaviy talablarga moslashtirish, mehmonlarga O'zbekistonning boy madaniyatini his qilish imkoniyatini beradi. Shaharlar va viloyatlar o'rtasida transport infratuzilmasini rivojlantirish ham arxitektura va shaharsozlik sohasidagi muhim yo'nalishlardan biridir.

Yangi yo'llar, ko'priklar, metro stansiyalari va piyodalar yo'llari yaratish orqali aholi uchun qulay va xavfsiz transport tizimi ishlab chiqilmoqda. Bu arxitekturaviy loyihalar shaharlar o'rtasida tezkor aloqani ta'minlab, iqtisodiy rivojlanishga ham hissa qo'shadi.

Zamonaviy O'zbekiston arxitekturasidagi yangiliklar va innovatsiyalar, mamlakatning xalqaro maydondagi o'rnini mustahkamlashga yordam beradi. Arxitektura nafaqat go'zallik va funktsionallikni ta'minlash, balki ekologik barqarorlik, shaharlarni yanada qulay va yashash uchun jozibali qilishga ham xizmat qilmoqda. O'zbekistonning arxitektura merosi va uning zamonaviy izlanishlari, bu soha rivojlanishda davom etayotganini ko'rsatadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Kamilov, A. (2020). O'zbekiston arxitekturasining rivojlanishi va bugungi holati. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Madaniyat va san'at nashriyoti.
2. Sattorov, J. (2018). Zamonaviy arxitektura va ekologik yondashuvlar. Toshkent: Arxitektura va qurilish nashriyoti.
3. Shamsiddinov, B. (2019). Arxitektura ta'limi: tarix va istiqbol. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
4. Jalilov, Z. (2021). Shaharsozlik va zamonaviy arxitektura. Tashkent: Ilm-fan nashriyoti.

5. Islomov, M. (2022). O'zbekiston arxitekturasida an'anaviy va zamonaviy uslublar uyg'unligi. Tashkent: Universitet nashriyoti.
6. Tashkent Architectural Review (2020). Yosh arxitektorlar va zamonaviy dizayn. Toshkent: Arxitektura jurnali.
7. UNESCO. (2019). Madaniy merosni saqlash va zamonaviy arxitektura. Parij: UNESCO.
8. Kurbanov, M. (2021). Zamonaviy arxitekturadagi innovatsiyalar: muammolar va yechimlar. Toshkent: Farg'ona nashriyoti.
9. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi - madaniyat.uz

